

LÓ

VÖRÖS ISTVÁN

A GÉPEK PÉNZE *cisz-moll fantázia*

Budapestet már nem lehet soha olyan állapotba visszahozni, mint 1944-ben volt. Akkor lett volna a legszebb? Nem 1932-ben? Vagy 1890-ben? Talán a világ is akkor volt a legszebb? Mi a szépség fokmérője? Hogyan határozzuk meg egy város szépségét? És a világot?

Magyarországot már sose lehet abba az állapotba hozni, amilyen 2010 előtt volt. Vagy amilyen 2000 előtt. Vagy amilyen 1990 előtt.

A demokráciát vissza lehet-e alakítani olyanná, mint 2010 előtt volt? Isten ments, hiszen a tökéletlensége okozta bukását. Tökéletesebbé kell tenni, de legalábbis mássá. És akkor már a demokrácia másságáról kéne beszélnünk, másságról még akkor is, ha a pízsi, ahogy sokan szeretnék, ki is menne a divatból. Bár a pízsi igazából sohasem divat volt, és nem is ennek a bénácska rövidítésnek a bevezetése óta létezik. Tekintet, így is mondhatnánk, a másik iránti tekintet. Tekintetes demokrácia?

Csakhogya demokrácia egy bukott gazdaságmodellel van összeláncolva a demokraták (egy részének) tudatában, a kapitalizmussal.

Elhangzott itt egy vad állítás, miszerint a kapitalizmus elbukott volna. Hát ez valóban pontosításra szorul. Nem beszélve arról, hogy a bukott szó is devalválódott az utóbbi évtizedek közbeszédében, mi több magunk is ebben a devalválódott, gonosz jelentésben használtuk. Mondható-e még bármire hitelesen, hogy bukott, kivéve egy pótvizsgára készülő diákok?

A kapitalizmus nem jó, de mondjunk jobbat, szokott lenni a pragmatikus érvelés mellett, holott mindannyian érezzük, hogy ez nem érv. Inkább ajánljunk fogadást a védelmére, ha védeni akarjuk. Vagy a legyőzésére? Fogadjunk, hogy nem tud senki jobbat mutatni! Legyen elég nagy a fogadás tétje (egy jacht az Adrián?), és azonnal elindulna az igyekezet a fogadás megnyerésére. Sajnos az nem szellemi igyekezet, ami az anyagi haszon reményében indul. Így nem is vezethet valós anyagi haszonhoz sem. Szellemihez még annyira sem. Mi van a motivációinkkal? A szellem sem ismer nem anyagi késztetést?

Senki nem tud jobbat mutatni a kapitalizmusnál, lévén hogy csak létezőre lehet rámutatni. Bár mi van, ha Kínában mégis valami ilyesmi van kibontakozóban? Ha mégis. Talán nem. Kísérlet a kommunizmusból valami másba való áttérésre a kapitalizmus kihagyásával. Vagy épp beszipantásával? Meg aztán: jobb-e, ami ott van?

A jobbat nem is mutatni kell. Hanem kigondolni. Kidolgozni több alternatívát. A társadalmat a róla való beszéd változtathatja meg. (Mármint jó irányba.) Ez maga a demokrácia. Olyan társadalom, melyet a róla való beszéd változtat meg. Vagy maga az álom? Vagy maga a lehetetlenség?

Beszédtémának javaslom az értékrendváltást. Ama hozzáállást, mely nem az anyagi növekedést tűzi ki célul. Az sajnos fönntarthatatlan. Ha tíz évig még az is, ötszáz évig semmiképp. Nincs fönntartható fejlődés, amennyiben a fejlődésen a profitcentrikus gazdaságot értjük. Másfajta fejlődés persze van, és lehetséges a visszafejlődés is, ahogy nem zárható ki a katasztrófa bekövetkezése sem. Kedvenc érvelésem a katasztrófa veszélyéről való gondolkodással szemben, hogy eddig még sosem történt meg, tehát nem is történhet meg a továbbiakban sem.

Az emberiség története előtti katasztrófák sorozatáról árulkodnak a nagy fajkihalások és éghajlati kilengések, jégkorszakok és hőkorszakok. Az emberiség történte sem mentes a katasztrófáktól. Rómában is sokan jósolták a birodalom bukását, ki is nevték a jósokat, ám a birodalom végül katasztrófális körülmények között megbukott. A katasztrófa jóslói és a megoldást kezdeményezők: a keresztények – a kereszténység fönni is maradt.

Nem lehet visszaállni semmire, ami eddig volt, legyen az gyönyörű vagy borzalmas időszak. Nem hozható vissza se a 18. század, se 1944. De gyönyörű és rémületes dolgok következhetnek, és a mi választásunktól is függ, milyenek lesznek az eljövendők. Vagy igaza van Karinthynek a Barabbásban, hogy a tömeg egyesével nyugodtan Krisztust kiálthat, és az mégis Barabbásnak fog hangzani? Persze hogy igaza van, ha a tömeglélektanról beszélünk,

de vajon ez az igazság kiterjed a történelem menetére is? Ami történni fog, az nem az egyéni akaratok eredője lesz? Mi módosítja ezeket az akaratokat?

De csakugyan bukott-e a kapitalizmus? Nem, persze hogy nem, hiszen létezik. Ám az alkalmatlanságát bebizonyította. Ha másban nem, a jövővel való szolidaritásban. A 2008-as válság jelentése alighanem ez volt: nem mehettek tovább ezen az úton! Persze hogyan beszél egy válság, és hogyan lehet az üzenetét lefordítani? Hol a szótár hozzá? Kik a szótár írói: a közgazdászok? A politikusok? A nyelvészek, a költők? A válság száját inkább befogták gyorsan, nehogy megértse bárki. Ki fogta be? A költők? A politikusok? Az egyetlen módszer pénzzel teletömni egy ilyen száját. És folytathatjuk a veszélyes úton, amelyen jártunk.

Miből kellene hát kiindulni a világ új irányainak kijelöléséről szóló diskurzusban? A mostani helyzetből, melyet adottságnak és lehetőségnek kell felfogni. Az emberiség nagy álma az úrkorszakról összeomlott. Még a kapitalizmus, a világ legnagyobb vagyonkoncentráló szisztémája sem tud annyi pénzt összegyűjteni, hogy az emberiség áttelepítése, akár csak a Holdra is, kivitelezhető legyen. A Marsról már nem is beszélve. Nem az úr, hanem a számítógépek mikrovilága a másik irány. Lehetőség. Egyelőre úgy bánunk az eszközeinkkel, mint egy ősember, ha egy fényképezőgépet talált volna, és azzal próbálja leütni a vadat. Nem mérjük föl eléggé a számítógépvilág veszélyeit, és nem épül rá kielégítő fantáziálás sem. Csak csapkodunk, és néha magunkat vágjuk fejbe.

A robotok, gépek, számítógépek, hálózatba kapcsolódó gépek sok munkát elvégeznek helyettünk. Lényegében ingyen. A létrehozásuk és energiával való ellátásuk elég nekik. Így a munka súlyosságú értekelődik, illetve a pénz mint értékmérő elveszti a pontosságát. Eddig is tükör által homályosan látta a világot, most meg már a tükör is elvész. A pénzt vissza kéne sorolni csereeszközzé, nem értéktermelőnek tekinteni. A pénzből lett pénz hamisítvány, a válságok okozója. Az emberi munka szükségtelenné válásával az ember egy nagyon fontos értékhez jut, az pedig az idő.

Persze csak akkor, ha nem várjuk el mindenáron, hogy az emberek munkát (számukra többnyire érdektelen és kellemetlen, unalmas és megalázó munkát) végezzenek. A munka csak a kapitalizmus felbukkanása óta kezdte teljesen uralma alá hajtani az emberek életét. Az idejüket. Ha elfogadjuk, hogy a termelést a gépek mozgásban tudják tartani, amiket épp azért találtunk föl, hogy a segítségünkre legyenek, akkor ki kell találni, az emberek mivel töltsék ki értelmesen az idejüket.

Ha a gazdaság kikerül az emberi tevékenység fő horizontjából, akkor a gazdasági forrásokért folytatott harctól is el lehetne búcsúzni. A háború szükségtelen. A hadiipar leépítendő, a fegyvergyártás leállhat. Ha szerepe lehet mostanság kultúránk keresztény gyökereinek, akkor ez az a pillanat. A béke teljes megteremtése a cél. Erőszakra nincs szükség. Ha nem fegyverkezésre és a tőke feltőkésítésére pazaroljuk megnövekedett erőnket, akkor az lesz, hogy: sok a foka, és nincs elég eszkimó, aki megzabálja. Ha az elnyomás ezt az utat nem zárja el, akkor kimondhatjuk: lehetőség van az éhség és szegénység teljes felszámolására.

Hát nem úgy tűnik, mintha erre mennénk. Még elhisszük a vagányoknak, hogy veszélyben vagyunk. A gépek pénzének magánszámlákra irányítása a vagányság.

Értelmes tennivalókkal kell kitölteni az emberek új idejét. Az általános alapjövedelmet ki kell egészíteni az értelmes cselekvések után járó napidíjjal. Színházba járási költségtérítés, otthoni könyvtárolási díj. Tanulmányi hozzájárulás. Az élethosszig való tanulás fogalma most nyer értelmet. Már rendelkezésre áll a szükséges idő. Az egyetem mint szabadidős tevékenység.

A gazdaság és a pénz szerepének csökkenésével az állam szerepét is csökkenthetjük, hiszen a legtöbb feladatot épp ezek adják neki. Jó részüket rábízhatjuk a gépekre.

A nemzeti kultúrák meginogtak a nemzetállam közömbössé váló intézményének súlya alatt. A kisebb és félnagy nyelvek rohamosan visszaszorulóban vannak a tudományban, művészetben. A nemzeti kultúrákat fenn kell tartani, és fejleszteni kell őket: erről szóljon a megnövekvő oktatási és kulturális tevékenység. Az állam helyett az egyéni kezdeményezés és a helyi önkormányzatok szerepe fontos. Ha az EU és az USA egyesül, már lépéseket tettünk a világállam felé, mely létrejöttének pillanatában nevezhető majd megszűntnek. A szó állami, tehát a polgárookra nehezedő elnyomó jellegét tekintve.

A gazdaság virtualitásba szorulása azért is fontos, hogy a természetnek újra rendelkezésére bocsáthassunk minél nagyobb tereket, melyeket gazdaságunk halott és ronda dolgai kedvéért foglaltunk el.

Mindez csak vázlat, remélem, vitára ingerli nagy intellektussal bíró kortársaimat. Kérem, senki, aki a világról gondolkodik, ne tekintsen se engem, se gondolatmenetemet az el-lenségének. Ha valaki gondolkodik (ilyen kérdésekről), akkor megvan benne a jóindulat. Jóindulat, amit nem önbevallás révén ismerünk fel, hanem onnan, hogy hajlandó-e (szel-lemi) munkát azonnali anyagi ellenszolgáltatás nélkül elvégezni. Vannak így egypáran. Ha lehet, szövegemből azokra a részekre figyeljete, barátaim, amelyekben láttok fantáziát. Még akkor is, ha azt hiszitek, mindez lehetetlen, fantazmagória. Fantazmagória, az! De nem lehetetlen. Amerre most megy a világ, az nemcsak baj, hanem bizonyíték is. Nincs már úgy kapitalizmus, demokrácia, jövő, Magyarország, Európa, mint eddig volt, és ahogy hittük, hogy továbbra is lehet. Akkor másképp lesz. Ezt nem tagadhatjátok. Másképp, nagyon. De hogy hogyan, arról ne butácska és eszes politikusok, intrikus tanácsadók és arctalan celebek határozzanak. Ha nem javasolunk nekik semmit, akkor nem marad más számukra, mint a legkisebb rosszat választani. Ami gyakran a legnagyobbbnak bizonyul.

CSENDER LEVENTE

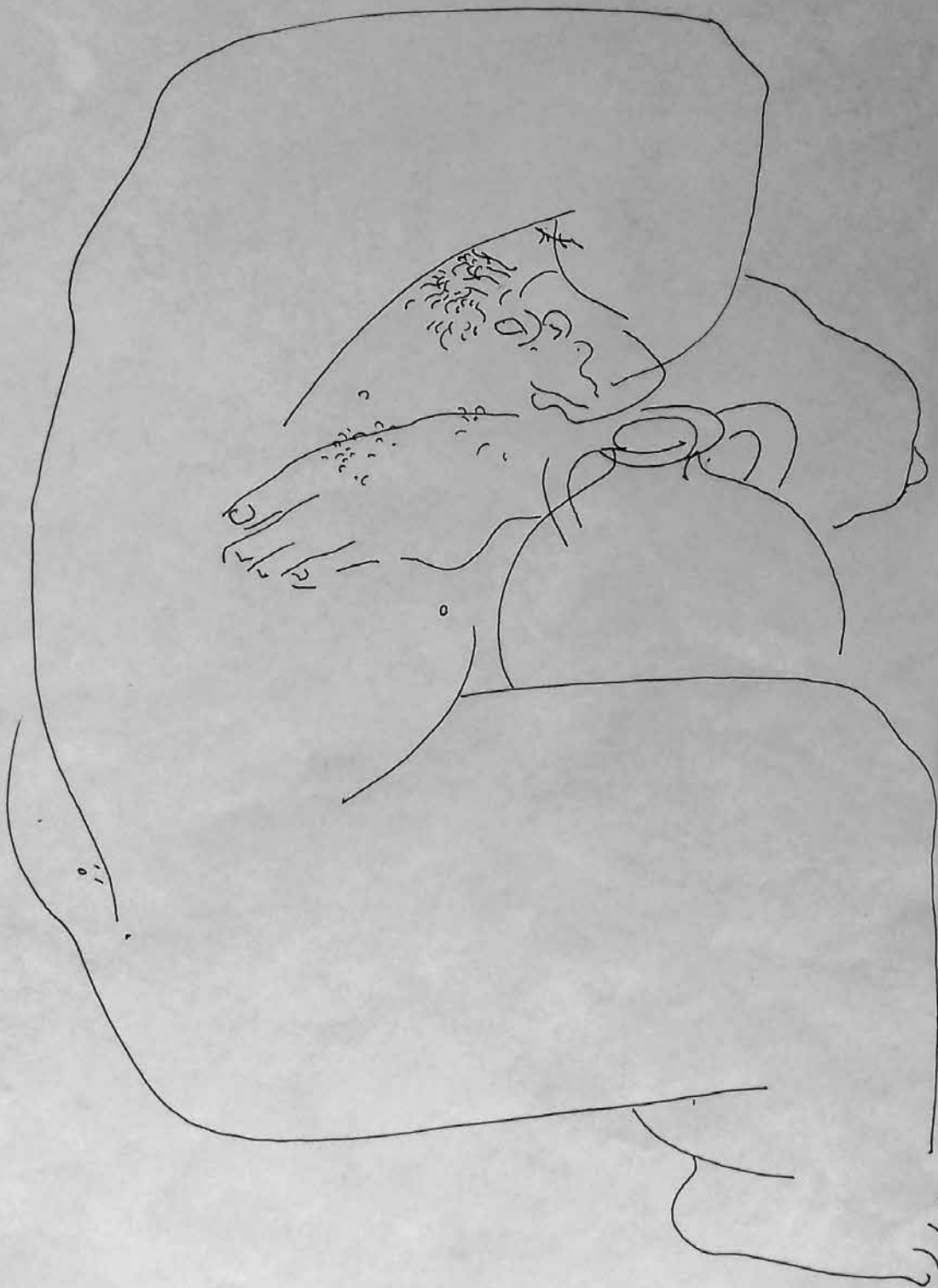
ÉHES EMBER

Nulla fokhoz közelítő reggel. Kicsit szemerkél. A reggeli séta előtt itt, keleten a turisták ismerős helyet keresnek. Nem nagyon bíznak még a magyar kávézóban. Kijönnek a szállodából, és megnyugszanak, amikor meglátják a Starbucks-céget. Mindenki kikéri a magáét, az olaszok a cornettót, a franciák a pain au chocolat-t, az amerikaiak a donutsot vagy a sajtortájukat, s hozzá az extra méretű cappucinót vagy tejeskávét, ami valahol fél vagy egy liter körül lötyög a papírpohárban. Minden pohárra ráírják az ember nevét, hogy aztán azon szólíthassák. Azt gondolják, hogy ettől személyes lesz a nagyüzem. A törődésen túl kap még az ember meleget, kellemes zenét is.

Reggel nyolckor már tele van a hely. Nyelviskolákba igyekvő lányok, üzletemberek nyomogatják az okostelefonjaikat. Laptoptetők nyílnak fel, almás táblagépek világítanak. Egy negyvenes nő ül háttal a hatalmas ablaknak, így, szemben a fénnel kevésbé feltűnő, hogy az egész arca sebtapasszal van leragasztva a friss arczsabás után. Elugorhatott Párizsból Budapestre egy olcsót plasztikáztatni. Nincs abban semmi, sokan csinálják. A nagy üveg külső oldalán Jehova tanúi toporognak a hidegben táblákkal, nekik a jóisten igazgatja a ráncokat. A táblákon feliratok: Mit gondol Isten a háborúról? Fennmaradnak-e a vallások? Isten-e Jézus? Van-e szegénység a világban? Aki megáll velük beszélgetni, nem ússza meg Őrtorony nélkül.

Nyílik a nagy üvegajtó, belép a kávézóba egy kissé koszos, zöld kabátos nő hátzissákkal, leül egy sötét bőrű sráchoz, aki a tabletjét nézi erőltetetten. A nő leteszi a zsákját a lábához, és erőteljesen elkezd mondani a srácnak, hogy givmíplíz, givmíplíz. A fiú fölnéz, a nő még kétszer elismétli. Hangjában visszautasíthatatlan erő van. A srác a zsebébe nyúl, és odaadja minden apróját. A nő beleteszi a hátzissák zsebébe, de nem áll fel. Nyúl a félliteres meleg ital felé, a srác fölnéz, jobb kezét a mellére teszi, kicsit előrehajol, jelezvén, talán mondja is, hogy it's mine, it's mine, hogy elég legyen, hogy a koldulásnak is van valami rendje. Még két kísérletet tesz a nő, aztán feláll, odamegy egy megtermett, laptopja billentyűzetét erővel csapkodó, zakós, indiainak kinéző emberhez, de az rögtön elhajtja. A nő eltűnik a fal mögött. Beül a sarokba két magas, szőke lány, maguk mellé fektetik puha prémes kabátjait, és mosolyogva diskurálni kezdenek. Áfonyás sajtortát hoznak mindketten, nagy pohár tejeskávékat. Nemrég ébredhettek egy zúzós este után. Valami északi nyelvet beszélnek. Csajosan csevegnek. Belemelegednek, kacarásznak, észre se veszik, hogy a fal mögül újra eltűnik a zöld kabátos nő, egyenesen odacaplat a lányokhoz, elmarkolja az egyik sajtortáját, még vet az egyik lányra egy gúnyos pillantást, felé is bök egyet a fejével, győztesen elmosolyodik, övé a zsákmány, rögtön beleharap, hogy eszükbe ne jusson visszavenni, megfordul, és kimegy a kávézóból. Elég gyorsan azért, hogy ne tudjanak utánamenni, de elég lassan ahhoz, hogy ne legyen túlságosan feltűnő. Egy amerikai ül a lányok mellett, néz a nő után, és félhangos fátkozásba kezd.

Hirtelen nem tudom, mit csináljak, egy pillanatra én vagyok ez az ország, meg akarom menteni a mundér becsületét, elindulok a pulthoz, hogy a lánynak kérjek egy sajtortát, de túl sokan állnak a sorban. Van időm gondolkozni. Rájövök, hogy nem én vagyok ez az ország. Ez az ország ez az ország. Ilyen. Látom magam előtt a nő „éhes állat” tekintetét. A lányok nevetnek, mire visszaérek, már lefényképezték az üres tányért, épp egy közös szelfin dolgoznak. Feláll az egyik, kér vagy vesz magának új sütit, ragyog az arca, leül, és mintha mi se történt volna. Vagyis mintha történt volna vele aznap reggel valami érdekes, amit megoszthat a Facebookon, amit majd otthon személyesen is elmesélhet, és majd együtt szörnyülködhetnek, hogy milyen hely ez a Budapest.

BENEDEK SZABOLCS

VANNAK, DE NINCSENEK SZAVAK

Egy ismerősöm nemrég azzal keresett meg, hogy írt egy novellát, életében az elsőt, megnézném-e. A véleményemet szerette volna tudni, hogy milyen, és egyáltalán érdemes-e neki ilyesmivel foglalkoznia. Csodálkoztam a kérésen, na persze nem azért, mert nem kaptam volna már máskor is hasonló megkereséseket, hiszen az Eső egyik szerkesztőjeként hivatalból is érkeznek hozzám szövegek olyanok tollából – azaz billentyűzetéből –, akik még csak mostanság kezdtek el írni. Mint ahogy azon sincs különösebb csodálkoznivaló, hogy olyasvalaki adja írásra a fejét, akinek tanult és gyakorolt szakmája messze esik mindenféle irodalmi ténykedéstől: a múltból és a jelenből számtalan ilyen példát ismerünk. Az se meglepetés, ha valaki nem ifjúi éveiben, hanem élete derekán, netán még később indul el ezen az úton – ilyet is látott már az irodalomtörténet. Ugyanakkor az ismerősöm, aki ezzel fordult hozzám, ezelőtt – legalábbis nekem – nem mutatta jelét annak, hogy affinitást érez az efféle dolgok iránt. Beszélgetéseink korábban javarészt praktikus dolgokról, mindennapi ügyekről szóltak, az irodalom és a könyvek világát nem érintették. Tudta, hogy én utóbbival foglalatostokodom, ám ez nem került szóba közöttünk. Ő nem kérdezett, én pedig nem beszéltem róla.

Amikor idáig jutottam a váratlan kérés fölötti töprengésben, elszégyelltem magam előítéletes gondolkodásomért. Régi bölcsesség, hogy egy embert nem lehet egészen megismerni, felszínes beszélgetések alapján különösen nem. A novellák pedig egész jók voltak. Merthogy, mint kiderült, eredetileg sem egy volt a tarsolyban, azután meg, hogy beszélgettünk róluk, továbbiak is születtek. Nem kiforrott darabok, nem kapott tőlük lángra a papír – megint egy régimódi képzavar –, de azért ügyesen megcsinált alsó lépcsőfokok, ahonnan lehet fölfelé lépegetni. Mert az is kitűnt belőlük, hogy van esély a följebb lépésre, az ismerősöm ugyanis kellő alázattal viseltetett a saját szövegei iránt ahhoz, hogy azokat ne kőbe vésettként kezelje, és hajlandónak bizonyult újra meg újra – akár az én instrukcióimra is – beléjük nyúlni. Óhatatlanul is szóba került tehát a hogyan tovább.

Diskurzusunk inentől fogva az írástechnikai kérdésekről elméletibb síkra terelődött. Hiszen más a szöveg értelme és célja akkor, ha úgymond terápiás céllal látunk neki, azért, hogy kiírjunk magunkból egy inkább fájdalmas érzést vagy élményt, és más akkor, ha eleve azért születik a szöveg, hogy mások is olvassák. Az első eset inkább a kezdeti lépcsőkre jellemző, amikor az ember még nem gondol a távlatokra, hanem a sugallatra hallgatva leül, és írni kezd. Nem is olyan sokkal később viszont kimondatlanul is megfogalmazódik benne, hogy mások vajon mit szólnak, mit reagálnak, hogy viszonyulnak hozzá. Az irodalom a kőkori barlangokban született, amikor az ősember elmesélte a társainak, hogyan ejtette vagy éppenséggel hogyan fogja elejteni a vadat, és a többiek reakciója nyomán formálta és színezte a történetet, oly módon, hogy megmaradtak benne a valóság elemei, miközben

szárnyra kélt a teremtő képzelet. Lényeges, hogy megmaradtak a valóság-elemek is – a jó irodalom egyik ismérve ugyanis a hitelesség, vagyis hogy a történet befogadója elhiggye az elbeszélőnek, amit az mesél, mi több akár el is tudja magát helyezni a történetben. Nem feledkezve meg természetesen azokról az érzésekről, sőt a katarziszról, amelyet az irodalom a befogadóban okoz.

Nincsenek a birtokomban pontos statisztikai adatok, ám a hazánkban működő író-szervezetek számából sejthető, hogy legalábbis az összlakossághoz mérten viszonylag sokan forgatják manapság Magyarországon a tollat, vagy püfölik a billentyűzetet. Népszerűek az íróiskolák, és az első köteteseknek megítélt díj kiosztásánál is évről évre van miből méríteni. Ami akár azt is jelentheti, hogy mind a mai napig sokak számára vonzó az írás – és most nem általában véve az irodalomra és annak szerteágazó művelési lehetőségeire gondolok, hanem konkrétan arra, amikor az ember szöveget (legyen az vers vagy próza) fabrikál. Az írókat – az egyszerűség kedvéért ezzel a szóval jelölöm mind az epika, mind a líra művelőit – bizonyos mértékig ma is az a respekt övezi, ami megint csak a kőkorszaki barlangból ered, ahol a tűz körül ülők tátott szájjal hallgatták az elbeszélőt. Az író mögött mágiát látunk, és úgy véljük, hogy olyan dolgokat tud és vesz észre, amiket más nem. Ha mondjuk egy hivatalos ügyintézés során az író megkérdezzük, hogy mi a foglalkozása, és ő kissé pironkodva feleli, hogy író, a csodálkozás mellett tisztelet is érződik a kérdező felől. Az író a sámán, aki a világ és az ember veséjébe lát, és észreveszi, sőt kimondja a helyzet fonákságát és az élet visszasságait. Miközben a posztindusztriális társadalom hajlamos elnéző, netán lekezelő mosollyal tekinteni az úgynevezett „művészlelkekre”, és ismerjük a tréfásnak vélt kiszólásokat is a gyorsétterem pultjánál dolgozó bölcsészekről, az írók egyelőre mintha kimaradtak volna ebből a szórásból.

Az érem másik oldala, hogy tisztán irodalmi művek létrehozásából kevés embernek adatik meg Magyarországon fenntartania magát: aki ír, az többnyire a kenyérkereső, elsősorban megélhetési kényszerből vállalt munkája mellett végzi ezt a tevékenységet, és a családjától, a szabadidejéből, a társas tevékenységből, saját magától, a pihenésből és az egészségéből vesz el erre időt és erőt. Nem beszélve arról az ugyancsak jelentős energia- és időmennyiségről, amely az irodalom világában való talpon maradáshoz, az úgynevezett jelenléthez szükséges, a kapcsolati háló építésétől és működtetésétől kezdve a könyv promóciójáig. A jelenség korántsem mostani, Csokonai óta tudjuk, hogy az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon. Mint ahogy természetesen nem is kizárólag Magyarországra jellemző dolgokról beszélünk. Mindazonáltal a mérleg egyik serpenyőjébe a még úgy-ahogy megélvő erkölcsi, a másikba viszont a nem igazán vagy alig létező anyagi megbecsülés kerül.

Miközben az írás tudományába és gyakorlatába újonnan belekóstolgotat ismerősöm számára azt fejtegettem, hogy a továbblépés meghatározó pillanata annak eldöntése lesz, hogy mikor óhajt műveivel a nyilvánosság elé lépni, azaz mikor jut el odáig, hogy immáron nem csupán a midlife crisis kérdéseire keresi a választ az írás terápiás eszközeivel, hanem

másokhoz is szólni kíván, azon merengtem, hogy voltaképpen miért is írunk, és mi lehet az írás szerepe manapság. A kérdés naiv, idealista, filozofikus és ostoba. A frázis szerint a vizuális kultúra korát éljük: a történetek javarészt képben és hangos szóban jelenítődnek meg, bizonyos tekintetben visszatérve a már emlegetett kőkorszakhoz, amikor színpompás barlangrajzok előtt, rituális keretek között, táncsal és mimikáival mesélték el a valós múltbeli, avagy az elképzelt jövőbeli vadászatot. Az olvasás globálisan visszaszorulóban van, habár a helyzet földrajzi értelemben eltérő képet mutat: vannak országok, ahol még viszonylag sok könyv fogy, van, ahol rettenetesen kevés. Ezzel együtt, noha a jelek szerint a papírra nyomtatott könyv a jóslatok ellenére mégiscsak megnyerte a csatát az elektronikus olvasóeszközökkel szemben, a tömött könyvespolcok néhány évtizede még megszokott látványa mostanára egyre ritkább. Még a magukat értelmiséginek tekintő családoknál is a hatalmas lapos monitor mellett gyakorta csupán pár színes album képviseli a könyveket, azok is jobbára díszítés gyanánt. Az emberek többsége főleg képernyőn olvas, azon belül is inkább a címetek, a szöveg nagyját jobbára átfutja, míg a mozgólépcső egyik végéről a másikra ér.

A szituáció mégse fekete-fehér. Képernyőn eleve rövid szöveget lehet tisztességesen elolvasni, a fölgyorsult világ is ezeknek kedvez – ennek ellenére a könyvkiadók a vaskos regényeket jobban kedvelik, mint a novellásköteteket. Merthogy állítólag ezekre van nagyobb kereslet. Még akkor is, ha nem mindenki olvassa el a megvásárolt vagy ajándékba kapott prózai eposzt. Az internet pedig végtelen, mindent képes befogadni: ami nyomtatásban nem jelenik meg, az fölkerül a világhálóra, nem ritkán afféle alternatív irodalmi világot képezve az úgymond hivatalos mellett. A toll tehát forgatva, a billentyűzet püfölve van.

Jó volna frappánsan lezárni a gondolatmenetet. Például úgy, hogy az olvasás nemcsak szórakozás, hanem önmagunk és a világ megismerésének egyik fontos módozata. Meg hogy a nyelv a legfőbb kommunikációs eszköz, és az egyik legjelentősebb, emberhez köthető természetes struktúra, aminek építésében és működtetésében az írott szövegnek megkerülhetetlen szerepe van. És hogy a történetek pszichológiai és pedagógiai értelemben is hatnak elbeszélőjükre és befogadójukra egyaránt, akár társadalmi szinten is. De mit mondjak közhelyek helyett az ismerősömnök? Miért próbálkozzon az írással továbbra is? Vagy egyáltalán miért írjak én? A kérdés szándékolatlan költői lett. Ezernyi válasz lehetséges reá. Használjuk a nyelvet, még sincsenek mindenre szavak.

